

Усик А.В.
*кандидат філософських наук, науковий співробітник
ІФ НАНУ*

ФІЛОСОФІЯ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОГО РИНКУ ПРАЦІ КРИЗЬ ПРИЗМУ КОНЦЕПЦІЇ НЕПЕРЕРВНОЇ ОСВІТИ

Сучасний світ увійшов у період глобальних перетворень, які вимагають від людини здатності до постійної соціальної, економічної та культурної адаптації. У західних країнах з розвинутою економікою на зміну інформаційному суспільству, що акцентувався на розвитку засобів отримання та обробки інформації, приходить суспільство знань, яке ставить пріоритетом розвиток особистості, інтелектуального потенціалу людини. Тож розвиток цивілізації на сучасному етапі потребує залучення дедалі більшої кількості людей у коло тих, хто має доступ до знань. Ця ідея стає центральною в концепції суспільства, заснованого на знаннях.

Останніми десятиліттями реформування у сфері освіти і навчання, яке відбувається у розвинутих західно-європейських країнах, набуває характер наближення до розуміння цього механізму у філософії прагматизму, закладеної американськими філософами і соціологами Ч. Пірсом, У. Джеймсом та Д. Дьюї, котрі намагалися зрозуміти сучасне їм американське суспільство і запропонувати способи його найкращої організації.

Ідея суспільства знань є ідеологічно пов'язаною із прагмативістською концепцією цих авторів. Вона зародилась у середині ХХ ст. також на американському ґрунті і вперше згадується у працях П. Друкера, Р. Лейна, Д. Белла і Ф. Махлупа [1; 2; 3]. Згодом поступово поширюється в європейській культурі, спрямовуючи освітній потенціал на виховання гнучкого, рухомого, критичного мислення, спрямованого на діалектичний розгляд будь-якого суспільного явища.

Книга американського й австрійського економіста Ф. Махлупа «Виробництво і поширення знань у США» являє собою перше ґрунтовне дослідження того стану суспільства, який він назвав індустрією знань у застосуванні до економічного сектору. Сьогодні цей термін використовується для визначення типу економіки, в котрій знання відіграють провідну роль, а джерелом зростання є виробництво знань.

Саме Ф. Махлупу належить розробка ідеї неперервної освіти, яка стала логічним наслідком його концепції напіврозпаду знань. Суть цієї концепції полягає в тому, що у сучасному світі нова інформація виникає, поширюється і змінюється так динамічно, що деякі знання перестають бути актуальними ще до того, як люди їх отримують. За таких умов академічна освіта потребує реформування й оновлення, адже щоб встигати за новою інформацією не можна зупинятися у процесі оволодіння знаннями, потрібно закласти в людини внутрішню потребу до навчання, самонавчання протягом усього життя [3].

Що саме радикально нового закладено у реформування сфери освіти у суспільстві знань? Традиційно освіта розглядається як процес передавання знань, умінь та навичок від покоління до покоління, а її мета і якість визначається «соціальним замовленням» затребуваних на певний момент спеціалістів. За такого підходу не враховуються перспективи надшвидкого економічного розвитку, в умовах якого перебувають сьогодні країни з розвинутою економікою, внаслідок чого знання тільки-но підготовлених вищими навчальними закладами фахівців часто-густо вже не відповідають випереджальним потребам суспільства.

За цих умов на зміну традиційному типу освіти, ґрунтованому на засвоєнні певного обсягу знань у шкільні та студентські роки, поступово приходить нова концепція освіти — *lifelong learning*. Навчання впродовж життя стає одним з провідних напрямів західної освітньої політики, спрямованим на набуття здобувачами особистісних компетенцій, підвищення конкурентоспроможності, надання підтримки у творчому вирішенні проблем, пов'язаних з особистим, професійним та суспільним життям. У суспільстві знань освіта розглядається як спосіб та процес розвитку особистості. Дослідники системи освіти поступово доходять думки про потребу особистісно зорієнтованого підходу, за якого критерієм оцінювання якості вищої освіти стає відкритість людини, що навчається, до інновацій, а також рівень її здатності до саморозвитку.

Іншими словами, виникнення у західній спільноті такого феномена, як «*lifelong learning*», спричинене передусім економічною й соціальною нестабільністю, що є наслідком прискореного темпу розвитку науково-технічних та інформаційних технологій і цілком прагматично спрямоване насамперед на таку базову потребу людини, як елементарне виживання — через зміну виду професійної діяльності у разі, якщо опанована професія втратила актуальність. Ці процеси, безперечно, впливають на спосіб і характер формування ринку праці.

Отже, сучасна західна концепція неперервної освіти призначена допомогти людям опанувати нові для них сфери знань, пов'язані з практичними компетенціями, з метою, у разі потреби, змінити кар'єрний шлях, тобто акцентована передусім на індивідуальний, а саме — людиновимірний підхід до формування ринку і менеджменту праці. Філософія *lifelong learning* сприяє набуттю особистісних компетенцій, які підвищують конкурентоспроможність і мобільність людини на ринку праці, формують ментальну гнучкість і високий рівень професійної, соціальної, інформаційної адаптаційності.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Drucker, P. F. (1968). *The Age of Discontinuity: Guidelines to our Changing Society*. *Heinemann*.
2. Lane, R. E. (1966). *The Decline of Politics and Ideology in a Knowledgeable Society*. *American Sociological Review*, 31(5), 652–665.
3. Machlup, F. (1962). *The Production and Distribution of Knowledge in the United States*. *Prinseton University Press*.